

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 4502/2024
04.07.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Светлана Бојовић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Миша Васић, адвокат из ..., ради дуга, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3748/22 од 02.11.2023. године, у седници одржаној 04.07.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3748/22 од 02.11.2023. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 1432/20 од 10.05.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да му на име накнаде штете исплати износ од 6.966.776,58 динара са законском затезном каматом од доспелости рачунајући као дан доспећа дан исплате 22.12.2008. године, до исплате. Ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца и обавезан тужени да му на име дуга исплати износ од 6.966.776,58 динара са законском затезном каматом од доспелости, рачунајући као дан доспећа дан исплате 22.12.2008. године до исплате. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 394.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 3748/22 од 02.11.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена првостепена пресуда у ставовима другом и трећем изреке. Ставом другим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 18/20 и 10/23 - други закон) и утврдио да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности. Нема ни битне повреде из члана 374. став 1. у вези члана 8. ЗПП, јер је чињенично стање оно које је утврђено у првостепеном поступку. Супротно тврдњи ревидента, ревизијски суд сматра да је другостепени суд оценио све жалбене наводе који су од значаја за пресуђење ове парнице.

Према утврђеном чињеничном стању, тужени је са „... bank” а.д. ..., закључио Уговор о кредиту физичких лица од 11.02.2007. године, којим му је одобрен кредит у износу од 4.328.332,32 динара, што представља динарску противвредност 53.138,56 евра, по средњем курсу јединственог тржишта девиза НБС, на дан закључења уговора. Одобрен је краткорочни готовински кредит, залога обвезица девизне штедње грађана и уговорен је рок отплате кредита до 6 месеци од дана пуштања кредита у течај. Чланом 7. уговора предвиђено је да су средства обезбеђења по овом кредиту меница и менично овлашћење дужника и садружника из залога хартије од вредности по уговору о залози број ...-.... Тужени је са „... bank” ад ... закључио још један уговор о кредиту физичких лица од 28.11.2007. године којим му је одобрен кредит у износу од 4.085.368,27 динара што представља динарску противвредност од 49.522,35 евра по средњем курсу јединственог тржишта девиза НБС на дан закључења уговора. Чланом 7. уговора предвиђено је да су средства обезбеђења по овом кредиту меница и менично овлашћење и залога хартије од вредности по уговору о залози број Тужилац је у својству садужника са „... bank” ад ..., закључио уговор о приступању дугу од 28.11.2007. године у коме је у члану 1. констатовано да између банке као повериоца и ББ (овде туженог) закључен уговор о кредиту на износ од 4.085.368,27 динара, те да се тужилац као садужник обавезује да ће повериоцу поред дужника испунити његово потраживање по основу уговора о кредиту на начин и под условима из тог уговора, чиме садужник ступа у обавезу поред дужника и прихвата све обавезе дужника према банци које су децидно наведене у уговору о кредиту и свим анексима по истом уговору. Овим уговором садужник је овластио банку да инструменте за правилно испуњење обавезе из претходног става може попунити на износ неотплаћених потраживања која могу настати по основу уговора о кредиту из члана 1. овог уговора. Тужилац је у својству залогодавца са „... bank” ад ... као залогопримцем и туженим у својству дужника закључио уговор о залози хартије од вредности 28.11.2007. године, којим је приступио уговору о кредиту број ... и као средство обезбеђења потраживања предвиђено је да се заснује заложно право на обвезницама девизне штедње грађана чија номинална вредност износи 81.554 евра, тржишна вредност 61.940,44 евра, а 80% тржишне вредности 49.552,34 евра, које су евидентирани у Централном регистру хартија од вредности и то на власничком рачуну залогодавца. Чланом 4. уговора предвиђено је да заложено право стечено на основу овог уговора и конституисано уписом у Централни регистар хартија од вредности траје док постоје обавезе дужника према залогопримцу по основу основног уговора. Залогопримац „...bank” ад ... се 17.12.2008. године, обратила „... банци” ад са захтевом за активирање залогa по основу уговора о залози од 28.11.2007. године, а из разлога што клијент ББ овде тужени није у могућности да врати кредит, па је потребно да се изврши продаја заложних обвезница девизне штедње грађана како би банка из новчаних средстава по основу продатих хартија од вредности намирала своје укупно потраживање по основу главног дуга, припадајуће камате, провизије и осталих трошкова које прате реализацију наведене трансакције. „... банка” је 23.12.2008. године, обавестила „... bank” ад ... да је у складу са захтевом од 22.12.2008. године извршено салдирање по основу активирања залогa на

основу уговора о залози укупно за пренос 56.640,46 евра уз напомену да се исплати противвредност евра по куповно курсу „... банке” ад ... на дан 22.12.2008. године. Тужилац од момента када је потписао гаранцију није подигао ни једну рату старе девизне штедње, а банка је са његовог рачуна подигла целокупну суму ради обезбеђења исплате кредита.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су усвојили евентуални тужбени захтев, применом чланова 262. став 1., 451, 997., 1003. и 1013. став 1. Закона о облигационим односима, налазећи да је у конкретном случају реч о дугу туженог према тужиоцу. По становишту суда, тужилац је као гаранцију да ће тужени испунити своју обавезу из одобреног уговора о кредиту закључио са „... bank” а.д. уговор о приступању дугу и уговор о залози хартија од вредности (обвезница девизне штедње грађана) као јемац и преузео обавезе које је тужени према уговору о кредиту имао према „... bank” ад Тужилац је тиме практично преузео на себе обавезу да повериоцу испуни пуноважну и доспелу обавезу дужника ако то сам дужник не учини. Како тужени није измирио своје обавезе према банци и отплатио одобрени кредит, то је банка искористила своје право и продала заложне хартије од вредности, односно стару девизну штедњу тужиоца у целокупном износу. Нижестепени судови су закључили да је тужилац овлашћен да од туженог захтева да му врати дуговани износ и то целокупни износ који је „... bank ” а.д. наплатила из заложних средстава -обвезница тужиоца у укупном износу од 6.966.766,58 динара (56.640,46 евра) као и камату од дана исплате. Применом правила о терету доказивања из члана 231.ЗПП, нашли су да у конкретном случају не постоје елементи уговора о ортаклуку.

Врховни суд сматра да је становиште другостепеног суда засновано на правилној примени материјалног права.

По члану 997. Закона о облигационим односима (ЗОО), уговором о јемству јемац се обавезује према повериоцу да ће испунити пуноважну и доспелу обавезу дужника, ако овај то не учини. Уговор о јемству обавезује јемца само ако је изјаву о јемчењу учинио писмено (члан 998.). Обим јемчеве одговорности прописан је у члану 1002. наведеног закона, тако да јемчева обавеза не може бити већа од обавезе главног дужника, а ако је уговорено да буде већа, она се своди на меру дужникове обавезе (став 1.) и јемац одговара за испуњење целе обавезе за коју је јемчио, ако његова одговорност није ограничена на неки њен део или на други начин подвргнута лакшим условима (став 2.). По члану 1004. став 1. од јемца се може захтевати испуњење обавезе тек након што је главни дужник не испуни у року одређеном у писменом позиву (супсидијарно јемство).

Поред тога, заложни дужник није исто што и јемац и не одговара за дуг целокупном својом имовином, већ се поверилац може намирити само уновчавањем заложене ствари. односно у конкретном случају заложног права на хартијама од вредности. У конкретном случају тужилац је у својству залогодавца са „... bank” ад ... као залогопримцем и туженим у својству дужника закључио Уговор о залози хартије од вредности 28.11.2007. године, којим је приступио уговору о кредиту број ... и као средство обезбеђења потраживања предвиђено је да се заснује заложно право на обвезницама девизне штедње грађана. Правилно је тумачење другостепеног суда у погледу наведене одредбе уговора, да се тужилац обавезао као заложни дужник и овластио залогопримца да (уколико ББ, овде тужени, не врати кредит) прода заложене обвезнице девизне штедње грађана како би банка из новчаних средстава по основу

продатих хартија од вредности намирила своје укупно потраживање по основу главног дуга, припадајуће камате, провизије и осталих трошкова из наведене трансакције. Поред тога, супротно наводима ревизије, полазећи од начела акцесорности као заједничког принципа који повезује јемство и залог, не може се закључити да залога за туђи дуг у себи конзумира јемство, односно да се правила која важе за јемство проширују и на залог. Имајући у виду наведено, без утицаја су наводи ревизије којима се указује да је тужилац потписао уговор о приступању дугу као јемац, а не као заложни дужник, будући да се одредбе уговора примењују онако како гласе и да се при тумачењу спорних одредби не треба држати дословног значења употребљених израза, већ треба истраживати заједничку намеру уговарача и одредбу тако разумети како то одговара начелима облигационог права утврђеним овим законом (члан 99. ЗОО).

По оцени Врховног суда, правилно је становиште другостепеног суда да су у конкретном случају испуњени услови за примену члана 1013. став 1. Закона о облигационим односима јер је тужилац стекао право да од дужника овде туженог захтева да му накнади све што је исплатио на његов рачун. Наиме, у конкретном случају ради о уговору о приступању дугу у смислу члана 451. ЗОО, којим је прописано да уговором између повериоца и трећег, којим се овај обавезује повериоцу да ће испунити његово потраживање од дужника, трећи ступа у обавезу поред дужника. Међутим наведена одредба јасно указује да приступилац као треће лице ступио у обавезу поред туженог као дужника. То значи да таквим уговором није дошло до промене дужника, него је уз дужника у правни однос према повериоцу ступила и трећа особа (овде тужилац) која се обавезује повериоцу да ће испунити његово потраживање од дужника. Дакле, тужилац, као лице које је приступило дугу, није уговорна странка по основу уговора о кредиту, већ је реализован уговор о приступању дугу и уговор о залози хартија од вредности и тиме практично тужилац повериоцу испунио пуноважну и доспелу обавезу дужника јер то он није учинио. Како тужени није измирио своје обавезе према банци и отплатио одобрени кредит, то је банка искористила своје право и продала заложене хартије од вредности, односно стару девизну штедњу тужиоца у целокупном износу. Супротно наводима ревизије, тужилац основано захтева од туженог да му врати дуговани износ и то целокупни износ који је „... bank ” а.д. наплатила из заложних средстава као и камату од дана исплате, а ревизијом се неосновано истиче погрешна примена материјалног права.

Неосновани су наводи ревизије да се у конкретном случају ради о уговору о ортаклуку, с обзиром да тужени применом правила о терету доказивања није доказао да се ради о заједничком улагању у посао, а не о уговору о приступању дугу као симулованом правном послу.

Такође, Закон о парничном поступку познаје кумулативне тужбене захтеве који се сабирају, евентуалне тужбене захтеве (усвајање следећег тужбеног захтева ако први није основан) и овлашћење туженог да се исплатом одређеног износа ослободи обавезе (*facultas alternativa*), али не и могућност истицања више тужбених захтева који су у алтернативном односу, а којим би се тужени обавезао да од две или више алтернативно одређених чинидби испуни једну. Изузетно, тужбени захтев може да садржи захтев за алтернативно обавезивање туженог, али само ако је уговором предвиђена алтернативна облигација у смислу члана 403. Закона о облигационим односима, што није реч у конкретном случају.

Осталим наводима ревизије понављају се жалбени разлози који су били предмет правилне и потпуне оцене другостепеног суда и оспорава утврђено чињенично стање, што није дозвољен ревизијски разлог у смислу члана 407. став 2. ЗПП.

На основу члана 414. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у изреци.

Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић